דיעזער אפער איז
גוט בלויז פאר
פינף טעג

½ סענט פאר א „רשפער"
(50 סענט פאר 100)
פאר קאמפארט זייף „רעפערס"

א מיליאן רעפערס פארלאנגט

דא האט איר א געלעגעהייט צו באווייזען אייער איבערגעבענהייט און ליעבע צו אייער ראסע, מיר'ן אייך העלפען, אייך וועט עס גאר ניט קאסטען, בייצישטייערען.

צום פאנד פאר די מלחמה קרבנות

דורכ'ן פאלגענדען איסגעצייכענטען אפער וועלכען מיר מאכען צו אדווערטייזען אונזערע זייף, פאר יעדען קאמפארט זייף „רעפער" וועלכער וועט געבראכט ווערען אין אפיס פון „אידישען זשורנאל" צווישען יעצט און פסח אפריל דעם 15־טען 1919 אין געשיקט פון דאנען צו אונז, וועלען מיר געבען א האלבען סענט פאר די מלחמה קרבנות. עס מאכט אונז ניט איס וויפיעל מען וועט ארייננשיקען, וואס מעהר אין בעסער, יעדער קאמפארט זייף רעפער וועלכער וועט ווערט געגעבענט.

יעדער איד וועלכער איז האיאל צו זיין נאציאן קען העלפען, יעדער אידישע פאמיליע קען נוצען פיעל קאמפארט זייף — די אלטע גוטע הייפט צופריעדענשטעלענדע זייף וועלכע איז פאר לעצטע 25 יאהר אם מעהרסטען פארקויפט געווארען, אין קענענדע, ווייל עס איז די בעסטע זייף פאר דאס געלט.

קויפט אזוי פיעל קאמפארט זייף וויפיעל איהר וועט דארפען פאר מאנאטען, נעהמט ארונטער די „רעפערס" אין ברענגט זיי אין אפיס פון „אידישען זשורנאל" פאר פסח.

געדענקט דער דאזיגער איסגעצייכענטער אפער ענדיגט זיך דעם 15־טען אפריל 1919, קיין „רעפער" וועט ניט אנגענומען ווערען נאך דעם דאזיגען טאג פון דעם אפער, קיין געלד וועט צו איינצעלנע פערזאנען ניט געגעבען ווערען, מיר ווילען איבערצעהלען די „רעפערס" אין וועלען צישיקען א טשעק צו די בעאמטע פונ'ם מלחמה קאנפערענץ, און וועלען פארעפענטליכען די סומע וועלכע מיר האבען געגעבען.

פאנסלעי-דינגמאן קאמפאני לימיטעד טאראנטא
קויפט אסאך קאמפארט זייף-„עס איז אויסגעצייכענט

דאס אידישע לעבען אין רוסלאנד

(פארזעצונג פון פייזדש 4)

אין די דאזיגע אייסערגעוועהנליך שווערע טעג איז אין פעטראגראד געגרינדעט גע ווארען א אידישער פאלקס אונזווערזיטעט אונטער דער לייטונג פון פראפעסאר ס. לאזונסקי, דר. י. ברוצקוס און דר. י. רובאשעוו. לעקציעס קומען פאר טעגליך איבער אלע געביעטען פון אידישער געשיכטע, ליטעראטור, קונסט און וויסענשאפט. א באזונדערע אויפמערקזאמקייט ווערט געווידמעט דער נאציאנאל־עקאנאמיע און סאציאל־פאליטישע וויסענשאפטען.

צווישען די לעקטארען געפינען זיך: דובנאוו, לאזונסקי און ברוצקוס אידישע געשיכטע און ליטעראטור; י. מ. אין מ. י. קוליישער לעזען וועגען דאס אידישע רעכט אין דער עטיק פון אידענטום, אויבער אידישע קונסט י. גינצבורג און מ. מאיסאן; די נייע העברעאישע ליטעראטור בעל מחשבות און ש. עפשטיין. די צאהל פון די צוהערער איז זעהר גרויס.

מיט גרעסטען אינטערעס פארפאלגט דאס רוסישע אידענטום די פרידענס־קאנפערענץ אין פאריז, געוויס פארשטעהען מיר אונזער מאכטלאזיגקייט ביי די איצטיגע אומשטענדע, אבער מיר זיינען איבערצייגט, אז דאס אידישע פאלק אויף טער רוסלאנד, וועט ריכטיג פארטרעטען איהרע אינטערעסען אין פאדערונגען, דער ראט פון די קהלות האט ענדלעך דעצעמבער אויפגעפאדערט אלע אידישע פארטייען צו צוגרייטען זיך צו א קאנגרעס וועלכער זאל אייסארבייטען אונזערע פאדערונגען צום פרידענס־קאנגרעס. צושטימענען צום פארשלאג זיינען אנגעקומען מצד די ציוניסטען פאלקס פארטיי און די ארטאראדאקסען. די אידיש סאציאליסטישע פארטייען האבען זיך אפגעזאגט, צו באטייליגען זיך אין געפאלגטען קאנגרעס. אם שארפסטען האט נעקלאגט דער ענטפער פון די פועלי ציון, וועלכע האבען ער־קלערט, אז דער איינציגער פארטרעטער אין טרעגער פון ארבייטערען אידישען וויילען אין דער פראלעטאריאט און ער אליין דארף ענטשיידען דעם שיקזאל פון אידישען פאלק. טראץ דער האלטונג פון די לינקע פארטייען האט דער צענטראל קאמיטעט פון די קהלה פארוואלטונגען באשלאסען שנעל ווי מעגליך צוזאמענ־צוריפען א אידישען קאנגרעס.

זיך ענטזאגען צו געבען א הכשר דארט ווי אלעס איז ווי געהערינ.

די וועלכע זענען באקאנט מיט אידי שע דינים, ווייסען אז א מלמד טאהר ניט געהמען געצאהלט פאר זיין מלומדות ער דארף לערנען אומזיסט. אום אבער צו האבען כוח צו לערנען, אום זיין צייט צו געבען, דארף מען איהם דערפאר אלס מתנה געבען צום לעבען.

מיט א רב פאסירט אבער פארקעהרט.

יעדער קצב האט צו ערשט צו טון מיט א שוחט. וועלכער ווייסט אמת אויך א דין, און וועלכער דארף א חלק פון שחיטות געבען דעם רב. אום דער רב זאל האבען השגחה איבער די חלפים. אדער אכטונג געבען ווי אזוי די שחיטה געהט צו, דער קצב מיט'ן שוחט. פארזעהן אבער אפטמאהל דעם רב'ס חלק.

דאס זעלבע פאסירט פאר פסח מיט מצה און אנדערע פסח'דיגע בעקעריי־ען, אדער מיט ארטיקלען וועלכע זענען אויף פסח פארבאטען. דער נעשעפטס אייגענ טימער ווייסט ניט ווער זיינע קאנסומער זענען, ווייל קייפען ביי איהם קויפען בלויז פרייען, אזוי דאס עד גלייכט אהן א הכשר וועט עס אויך דורכגעהן.

דער רב. וועלכער ווארט אויף דער צייט, וועלכער ווייסט אז אין יענעם פלאץ נייטיגט זיך השגחה. דערוויאוסט זיך, אז דארט ווערט עס געטון אויף איינעגע אחריות, איז געצוואונגען צו ערקלעהרען ניט־כשר.

ערשט ווען דער נעשעפטס־מאן באפט זיך, אז זיין לייזונג איז א קלענערע, לייפט ער צום רב. רופט איהם צו זיך. דער רב מאכט די נייטיגע איינריכטונגען, באטראכט דאס געטונענע, און ניט האבענ דיג דאגענען מוז ער אויף צו מארענגס כשר מאכען.

אדער פארקעהרט, דער רב מאכט כשר א פלאץ, אבער ער איבערצייגט זיך, אז גלייך נאך זיין אויעקגעהן האט דארט עטוואס פאסירט, אזוי איז ער געצוואונ־גען דאס ערשט כשר'ה ניט כשר צו מאר־כען.

אט דאס איז די אורזאכע פון די צו אפטע כשר ניט כשר ערשיינונגען.

די אמתע שולדיגע זענען אבער די בעלי־בתים, וועלכע טרייסלען זיך אפ פון אויפהאלטען זייער פארשטעהער.

אזוי לאנג ווי א רב וועט ניט באקו מען געזונט פון זיין קהלה, וועבענטליכע שכירות איז קיין מענליכקייט ניט פארהאנ אפצושאפען די כשר ניט כשר פראגע.

די ארטאראדאקסיע מעג וועגען דעם נאך אמאהל א טראכט טון.

נייעס פון פאלעסטינא

דאס קאפענהאגענער ציוניסטישע ביורא א באריכטעט:

דעם אידישער יער־ הייער האט, נאך לאנגע בראשטיגען געלונגען צו גרינדען אן אייטאראטייען פאר דאס נאכצע לאנד ראבינער אמט, דערמיט איז געלעגט גע ווארען דער גרונדשטיין צו דער פאלשטע דיגער פאראייניגונג פון די ירושלימער אידען. אזוי, למשל, קומען פאר געמיינ זאמע בראטונגען צווישען די אשכנזי'שע רבנים און ספרדי'שע חכמים.

דאס לאנדענער ציוניסטישע ביורא אינפארמירט, אז בין היינט צו טאג איז ערהאלטען געווארען העכער פון 200 פארשלאגען פאר פאלעסטינא אמטען, דאס רוב פון די אפליקאנטען זיינען דאס טוירים, אינזשענערען, אגראנאמען, לעה רער. פארשלאגען קומען אן פון אלע עהען פון דער וועלט. ווי אויך פון די אידישע לעגיאנערען אין פאלעסטינא.

בלויז אמת פיינע פיינע טעה — ענטהאלט די שאר־פקייט פון געשמאק און רייכקייט אין גלאז וועלכען מבינים און ליבהאבער פונ'ם דאזיגען געטראנק האלטען אזוי טייער

"SALADA"

טעה איז פול מיט אנציהענדער גוטסקייט און דער־מיט ערקלעהרט זיך דער 25 מיליאנענדיגער פעקלעד פארקויף יעהרליך.

כשר=ניט כשר

(צו דער לעצטער הכשרים פאסירונג)

פון ה. מ. קירשענבוים

ווי א שטעכיגער ביין איז האלז, וועלכער שטעלט זיך אויף ניט איבערצו שפייען. אדער צום ארונטער שלינגען, אזוי שלאגט זיך דיי אידישע טאראנטא אן טאג טעגליך אין פאסירונגען, איז דער פראגע כשר — ניט כשר.

די אט־אמאראקסיע וועלכע איז אין דער בשרות פראגע שטארק פאראינטע רעסירט, פונקט ווי די וועלכע באטראכ־טען פיעלעס פון בשרות מעהר געשעפט ווי רעליגיע. שטיינען אפט מאהל פון די צווייערלי ערקלעהרונגען, וועלכע ווע רען געמאכט כשר — ניט כשר.

די פרעגע וועלכע איז די פארמיר־רעריי צווישען די צוויי קלאסיי מאכט זיי אפט מאהל דענקען אז עס וואס קומט פאר, און זיי וועלכע באטראכטען דעם רב אלס זייערינען. דערזעהן ווידער שפרעכענדע נייעכען אדער באצאהלטע אגאנסמענטס, וועגען כשר — ניט כשר.

פ'איז גענוג אז איז א געוויסען טאג, זאל זיך צווישען צייטונגס שורות דער זעהן א קעפעל ניט כשר. אין הויז דער צעהלט מען וועגען דעם, מען זאגט די פאמיליע ניט צו נוצען. אדער ניט קוי־פען דאס וואס דער רב האט געאסירט. אויף צו מארגענס קומט דער רב אריינ מיט אן "אפכא מסת בראב". און דאס נעב טינעס ניט כשר'ע ווערט כשר. אדער פארקעהרט.

אזעלכע ווידער שפרעכענדע כשר־ים כשר התרים, זענען ניט נאר קיין נייעס אין פראוויינציעלע צייטונגען, נאר אויך אין דער נוייארקער פרעסע קומט עס פאר טאג טעגליך. ביי פארזאמלונגען ווערען אזעלכע פראגען דיסקוטירט. דא מיטען גרינגען. א צייט נעהט אוועק, עס ווערט אלעמען נמאס דאס רייסען זיך ביסלעכווייז ווערט דער סכסוך פאר־געסען, און דער כשר — ניט כשר, ער־שיינט ווייטער פאר די אויגען.

וואס איז עס אזעלכעס אין דער אמת?:

וואס קומט פאר צווישען די רבנים, און די וועלכע האפען די הכשרים באר־קומען.

ווער זענען די שולדיגע דערביי:

אין דערצו אין ביין איין ענטפער פארהאן, שולדיג איז די אידישע ארטאר־אקסיע.

שולדיג זענען די, וועלכע היטען אידישקייט. זענען מקפיד אויף בשרות, עהן אין שוחל שבת, יום־טוב. שולדיג זענען די אידישע בעל־בתים, וועלכע באר־אכטען זיך אלס אויפהאלטער פון אי־דישען נעזעץ, אלס דעה זאגער איבער'ן אידישען רב.

פאדערט פון אייער גראסער אדער פעדלער

מאנישעוויץ'ס מצות

די בעסטע ריינסטע כשרה מצה אין דער וועלט

געפאקט אין סאניטארי באקסעס--פערזיגעלט

ווערטהא דאלאר אפונט
קאסט ניט טייערער וויא אנדערע

ווייל די מצות זיינען נארהאפטער און שפארעוודיגער ווי אנדערע, גוט אויסגעבאקען, קרוכלע און קיין ברעקעל געהט ניט אין ניווייען.

דער אידישער נאציאנאל ראט אין וקראווינא.

דאס קאפענהאגענער ציוניסטישע ביו־רא טיילט מיט:

דער אידישער נאציאנאל ראט אין בוקאוינא האט צוגעשטעלט דער רעגירונג פארגעלעגט אפארערונגען בנוגע די אידישע מינעה־ שולען.

א. גרינדען א אידישע גימנאזיע אין טשערנאוויץ ווי אויך אין פראוויינץ. א רעאלע שול דארף אויך געגרינדעט ווערען אין טשערנאוויץ.

ב. נאמיניירען א אידישען אינספעק טאר איבער די לאנד־שולען.

ג. די השפעה פון אידישען נאציאנ־אל־ראט אויף דער נאציאנאלזירונג פון אידישע שולען.

א אידיש נאציאנאלע צייטונג אין פוילישער שפראך אין לעמבערג.

דאס קאפענהאגענער ציוניסטישע ביורא אינפארמירט אונז:

פון יאנואר 1919 האט אנגעהויבען אין לעמבערג ערשיינען א אידיש נאציא נאלע טאגעס צייטונג אין פוילישער שפראך — "כוויל" אונטער דער רעדאק־ציע פון דר. ציפער, דר. שרייבער און דר. ראזמארין.

"שאפען גרויסע סומע ביי דער ערפענונג

מר. יצחק איידעלמאן פון וועלאנד אנט. שרייבט אונז פאלגענדעס וועגען דער ערפענונג פון דער "אנשי יושר מזרח" שול, וועלכע איז דארטען ערפענט געווארען.

זונטאג 12 א זייגער, שרייבט אונז אונזער מארעספאנדענט, האבען מיר אנ־געהויבען מארשירען פון מר. נאלאם'ס וואוינונג צו מר. בערגער'ס הויז, וואו מיר האבען גענומען דעם 2־טען ספר. די פאר־ליצען אין גענאנגען פאראויס, דער מעיאר פון טשאט און עטליכע אלדערמען נאך זיי. דאן זענען געקומען די אידישע קינ־דער, געקליידט זעהר שעהן, נאך זיי זע־נען געפאהרען די פרויען אין איטאמאביי־לען און צו לעצט האבען מארשירט אלע יעלאנדער אידען מיט מוזיק פאראויס.

די שמחה איז געווען א גרויסאר טינע, די קריסטליכע פארטרעטער האב־בען געהאלטען גאנץ שעהנע רעדען, און וועלכע זיי האבען געלויבט די פיהרונג פון די וועלאנדער אידען.

די געסט, וועלכע זענען איינגעלאדען געווען, רבי בערגער און רבי נוטין האבען דעם עולם באגייסטערט מיט זייע רע רעדען. און דער עולם האט געגעבען גאנץ גרויסע סומען געלט פאר דער שול.

מר. בערגער האט באצאהלט אכציג דאלאר פאר אויפדרעהען א "סייטש" פון דער עלעקטרישער באלייכטונג. מר. סאלאמאן דייוויד דיזעלבע סומע פאר א צווייטען "סייטש". מר. קאהן פון פארט קאלי בארן האט באצאהלט 150 דאלאר פאר די צוויי שליסלען פון דער שול.

דער עולם האט ניט פארבראכט אין אויעגנעמאנטס ביז 12 ביינאכט.

סך הכול איז ביי דער ערעפענונג גע זאמעלט געווארען 1450 דאלאר.

מאזאלא איז א רייגער סאלאר און קאר אויל, געמאכט פון די בעסטע האלז פערענדלאר.

בלויז פרוכט
קיין בהמה פעטס

קען גענוצט ווערען פאר אלע קאך זאכען און סאלאר צוועקען, אנ־שטאט פוטער, פעטס, אליין אויל, א. א. וו.

פארלאנגט פון אייער גראסערי

די קענעדע סטארטש קא. לימיטעד

מאנטרעאל טאראנטא.

נייעס פון פוילען

דאס קאפענהאגענער ציוניסטישע ביורא שרייבט אונז:

דעם 4־טען און 5־טען פעברואר איז אין ווארשא פארגעקומען א קאנפערענץ פון די חחלוץ־גרופען אין פוילען.

דער רב פון טשענסטאכאוו האט גע מיינזאם מיט'ן רב פון זאברזע דעם ראש פון דער זאברזער ישיבה און 20 אנדערע פוילישע רבנים ארויסגעלאדען אן אויפרוף צו אלע פרומע אידען: איינשליסען זיך אין דער מזרחי־ארגאניזאציע.

די איינגאריש רעגירונג פאר ציוניזם.

דאס קאפענהאגענער ציוניסטישע ביו־רא אינפארמירט אונז:

די אונגארישע פאלקס רעגירונג האט ארויסגעלאזען פאלגענדען דעקרעט:

די רעגירונג שטעלט זיך מיט סימ פאטיע געגען דער ציוניסטישער באוועג נונג, וואס שטרעבט צו ערייכען א נא ציאנאל אידיש היים אין פאלעסטינא. די רעגירונג געפינט עס פאר בארעכ־טיגט, אז די אידישע פראגע זאל געלויזט ווערען לויט דער פאדערונג פון נערעכ־טיגקייט אין קולטור. די אונגארישע פאלקס רעגירונג שטעט אויף דעם שטאנד פונקט פון זעלבסט־באשטימונגס־רעכט און ווייל די אונגארישע אידען באטראכטען אלס פאלקס־חברים.

דער אידישער נאציאנאל ראט אין גאליציע.

דאס קאפענהאגענער ציוניסטישע ביורא אינפארמירט אונז:

פון יאנואר 1919 האט אנגעהויבען אין לעמבערג ערשיינען א אידיש נאציא נאלע טאגעס צייטונג אין פוילישער שפראך — "כוויל" אונטער דער רעדאק־ציע פון דר. ציפער, דר. שרייבער און דר. ראזמארין.

"שאפען גרויסע סומע ביי דער ערעפענונג

מר. יצחק איידעלמאן פון וועלאנד אנט. שרייבט אונז פאלגענדעס וועגען דער ערעפענונג פון דער "אנשי יושר מזרח" שול, וועלכע איז דארטען ערעפענט געווארען.

זונטאג 12 א זייגער, שרייבט אונז אונזער מארעספאנדענט, האבען מיר אנ־געהויבען מארשירען פון מר. נאלאם'ס וואוינונג צו מר. בערגער'ס הויז, וואו מיר האבען גענומען דעם 2־טען ספר. די פאר־ליצען אין גענאנגען פאראויס, דער מעיאר פון טשאט און עטליכע אלדערמען נאך זיי. דאן זענען געקומען די אידישע קינ־דער, געקליידט זעהר שעהן, נאך זיי זע־נען געפאהרען די פרויען אין איטאמאביי־לען און צו לעצט האבען מארשירט אלע

ניי אידישע בוכער

אין רוסלאנד

(פארזעצונג פון פייזדש 5)

אין אנדערע ווערטער, אין אנדערע ווערטער, אין אנדערע ווערטער,